

IMPACTUL FACTORILOR ECONOMICI ASUPRA SECURITĂȚII ECONOMICE A REPUBLICII MOLDOVA

THE IMPACT OF ECONOMIC FACTORS ON THE ECONOMIC SECURITY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

CUTCOVSCHI Valentin,
Doctorand State University of Moldova
ORCID: 0000-0002-0481-9174,
E-mail: valentin.cutcovschi@usm.md

Abstract

Scopul acestei teme constă în investigarea modului în care factorii economici își au impactul asupra securității economice și de a analiza modalitățile în care statul poate dezvolta strategii noi pentru a gestiona acești factori.

Originalitatea acestei teme constă în abordarea interdisciplinară a relației dintre factorii economici și securitatea economică, evidențiind modul în care perturbările factorilor pot afecta stabilitatea economică și securitatea națională. De asemenea, tema explorează posibilele soluții și strategii inovatoare pentru a gestiona și preveni apariția riscurilor, având în vedere impactul lor asupra economiilor moderne.

Importanța temei rezidă în evidențierea impactului major al factorilor economici asupra securității economice a unei țări și în necesitatea dezvoltării strategiilor eficiente pentru gestionarea și prevenirea riscurilor ce pot deriva din acești factori, contribuind astfel la stabilizarea economiei și asigurarea securității naționale.

Materialele și metodele utilizate în această lucrare au inclus cercetarea bibliografică, analiza datelor statistice, consultarea experților din domeniul economic, precum și utilizarea modelelor economice și a simulărilor. Aceste abordări au fost integrate pentru a analiza impactul factorilor economici asupra securității economice și pentru a dezvolta strategii eficiente de gestionare a acestora.

În concluzie, factorii economici servesc ca un catalizator pentru dezvoltarea unei economii durabile și asigurării unei securități economice stabile. Aceasta subliniază necesitatea menținerii factorilor economici la un nivel stabil și prevenirea riscului de incertitudine care ar aduce la perturbarea securității economice. O abordare corespunzătoare a acestei probleme poate consolida stabilitatea economică și poate asigura o dezvoltare durabilă a economiei Republicii Moldova.

Cuvinte cheie: factori economici, securitate economică, riscuri economice, sistem de securitate.

Abstract

The aim of this thesis is to investigate how economic factors impact economic security and to analyze ways in which the state can develop new strategies to manage these factors.

The originality of this thesis lies in its interdisciplinary approach to the relationship between economic factors and economic security, highlighting how disruptions in these factors can affect economic stability and national security. Additionally, the thesis explores possible solutions and innovative strategies to manage and prevent the emergence of risks, considering their impact on modern economies.

The importance of this topic resides in highlighting the major impact of economic factors on a country's economic security and the necessity of developing effective strategies for managing and preventing risks that may arise from these factors, thereby contributing to the stabilization of the economy and ensuring national security.

The materials and methods used in this work included bibliographic research, statistical data analysis, consultation with experts in the economic field, as well as the use of economic models and simulations. These approaches were integrated to analyze the impact of economic factors on economic security and to develop effective strategies for managing them.

In conclusion, economic factors serve as a catalyst for the development of a sustainable economy and the assurance of stable economic security. This underscores the need to maintain economic factors at a stable level and to prevent the risk of uncertainty that could lead to disruptions in economic security. An appropriate approach to this issue can consolidate economic stability and ensure the sustainable development of the economy of the Republic of Moldova.

Keywords: economic factors, economic security, economic risks, security system.

Introducere

Securitatea economică reprezintă baza funcționării durabile și a dezvoltării sistemului economic al unui stat. Ea cuprinde un set de condiții interne și externe care contribuie la creșterea dinamică și eficiență a economiei naționale, permițându-i să satisfacă nevoile societății, statului și individului, asigurând în același timp competitivitatea pe piețele externe și protecția împotriva diverselor amenințări și pierderi. Caracterul complex al economiei globale face din securitatea economică un element vital al vitalității unui stat. Cu toate acestea, numeroși factori interni și externi influențează în ce măsură poate fi asigurată securitatea economică, deoarece acești factori prezintă riscuri care trebuie anticipat și abordat. În Republica Moldova, impactul factorilor economici asupra securității economice este crucial pentru stabilitatea și dezvoltarea durabilă a țării, influențând direct capacitatea acesteia de a satisface nevoile interne și externe în mod sustenabil și de a gestiona riscurile financiare și economice.

Economia a constituit întotdeauna un pilon fundamental pentru susținerea unei puteri militare credibile și pentru realizarea unei securități suficiente la nivel național, regional sau internațional. În prezent, forța economică subliniază potențialul puterii militare, iar nevoile militare planificate ale unei țări sunt acoperite în funcție de dezvoltarea economică și tehnologică și de alocările bugetare. Astfel, economia acționează ca un “generator” care impulsionează puterea națională, fie ea politică, socială sau militară, în parametri normali. Interdependența și corelația între componentele puterii naționale sunt evidente, deoarece puterea militară nu poate exista fără puterea economică și fără o economie robustă, în creștere semnificativă.

Materiale și metode

Materialele utilizate în acest articol includ date și informații despre economia Republicii Moldova, politici economice și sociale, analize ale factorilor de influență asupra securității economice și recomandări pentru guvern. Aceste materiale provin rapoarte statistice, studii de cercetare, analize de politici publice și alte surse relevante din domeniul economic și al securității.

Metodele utilizate în elaborarea studiului includ cercetarea documentară extensivă pentru a obține informații precise și relevante, analiza și sinteza informațiilor colectate, precum și aplicarea cunoștințelor în domeniul securității economice și pentru a elabora concluzii pertinente privind securitatea statului. De asemenea, în articol persistă o abordare analitică, critică a factorilor economici și a interconexiunii acestora existenți, în vederea identificării direcțiilor optime de acțiune pentru consolidarea securității economice a țării.

Rezultate și discuții

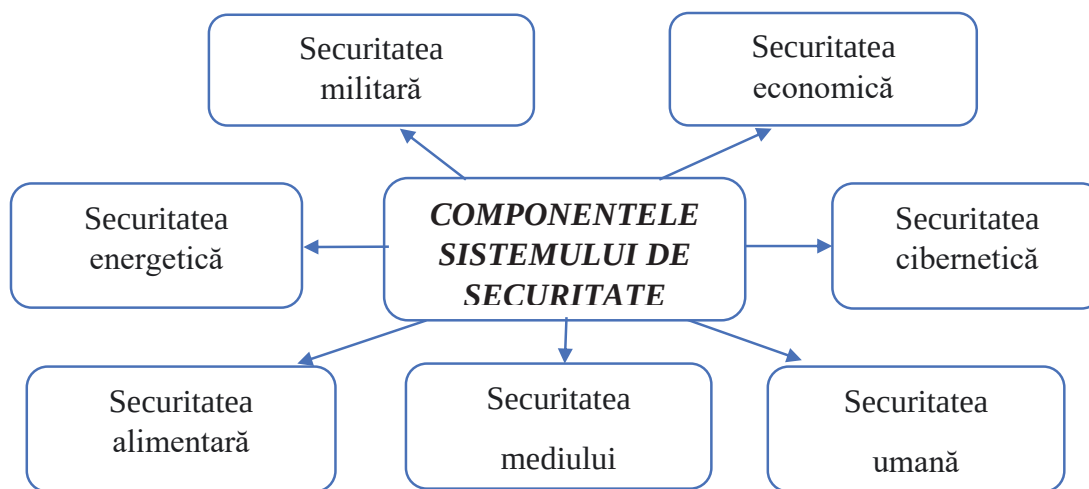
Din momentul apariției omenirii, securitatea devine o primordială necesitate și am putea spune, o necesitate vitală care asigură existența individului, societății și nemijlocit a statului [7, p.36]. Pe parcursul timpului, s-a confirmat faptul că asigurarea securității este sensul oricărei activități

umane. Din punct de vedere a abordării etimologice, se consideră că noțiunea de securitate provine din latinescul *securitatis* sau *securitas* [6, p.100], cu toate că, alți autori susțin proveniența acestuia din greaca antică – *securitas* însemnând a deține controlul asupra situației [7, p. 44-45] și este prezentată în DEX ca fiind: „faptul de a fi la adăpost de orice pericol; sentiment de siguranță, protecție și apărare”[6, p.5].

Având în vedere că noțiunea de securitate în contextul actual poate fi privit din mai multe aspecte, putem afirma că acest concept este evolutiv și se află într-o permanentă schimbare, în dependență de factorii de care este influențată. Limitările tot mai evidente ale modelelor tradiționale ale securității, care sunt restrânse la nivelul statelor individuale și la problemele cu care se confruntă acestea, duc la ideea că acțiunea majoră pentru asigurarea securității statului ar trebui centrată pe protecția individului. Acest concept se fundamentează pe următoarele principii: interesele de securitate națională nu trebuie să fie în conflict cu interesele de siguranță ale cetățenilor; necesitățile de securitate esențiale pentru bunăstarea populației, pe care statul are obligația să le garanteze, nu se limitează doar la anumite probleme, ci cuprind toate dimensiunile politice, economice, sociale, culturale și ecologice.

Pentru a aduce claritate în cele menționate anterior, trebuie să menționăm că, sistemul de securitate ca orice sistem, cuprinde o serie de componente interconectate, care lucrează împreună pentru a asigura protecția și stabilitatea unei entități, fie că este vorba de un stat, o regiune sau chiar întreaga lume.

Figura 1. Componentele sistemului de securitate

Sursa: elaborată de autor

Principalele componente care asigură existența sistemului de securitate sunt:

1. Securitatea militară – se referă la capacitatea unei entități de a se apăra împotriva amenințărilor militare externe sau de a răspunde la agresiune militară. Include capacități militare, cum ar fi forțele armate, tehnologia militară, capacitățile de informații și capacitățile de comandă și control.

2. Securitatea economică – este concentrată pe protejarea resurselor economice și a infrastructurii critice împotriva amenințărilor care pot afecta bunăstarea economică a unei entități și a reprezentanților ce fac parte din aceasta comunitate. Ea include politici și măsuri pentru protejarea piețelor, asigurarea stabilității financiare, gestionarea riscurilor economice și promovarea creșterii economice durabile și asigurarea bunăstării populației.

3. Securitatea energetică – vizează asigurarea accesului la resurse energetice și protejarea infrastructurii energetice critice împotriva amenințărilor și vulnerabilităților. Aici se include diversificarea surselor de energie, securitatea rutelor de transport și infrastructura energetică rezistentă la atacuri cibernetice sau fizice.

4. Securitatea cibernetică – însărcinată de protejarea sistemelor informatice și a rețelelor de comunicații împotriva amenințărilor cibernetice, cum ar fi atacurile informatice, hacking-ul și furtul de date. Această componentă include politici și tehnologii pentru protejarea datelor sensibile, asigurarea confidențialității și integrității informațiilor și prevenirea perturbărilor în funcționarea sistemelor critice.

5. Securitatea alimentară – se referă la asigurarea accesului la alimente suficiente și nutritive pentru populație și protejarea lanțurilor de aprovizionare alimentară împotriva amenințărilor, cum ar fi catastrofele naturale, fluctuațiile prețurilor și insecuritatea alimentară globală, incluzând în sine politici și programe pentru promovarea agriculturii durabile, diversificarea producției alimentare și îmbunătățirea siguranței alimentare.

6. Securitatea mediului – sarcina acestuia se concentrează pe protejarea mediului și a resurselor naturale împotriva amenințărilor, precum poluarea, defrișarea și schimbările climatice și include politici și măsuri pentru conservarea biodiversității, gestionarea durabilă a resurselor naturale și combaterea poluării și degradării mediului.

7 Securitatea umană – se referă la protejarea drepturilor și bunăstării individuale împotriva amenințărilor precum violența, conflictele armate, sărăcia, bolile și lipsa accesului la servicii de sănătate și educație. Include politici și programe pentru promovarea drepturilor omului, reducerea inegalităților sociale și protejarea grupurilor vulnerabile.

Componente enumerate ale sistemului de securitate sunt interconectate și interdependente, și este esențial să fie gestionate în mod coordonat pentru a asigura protecția și stabilitatea statului sau a unei entități în fața amenințărilor interne și externe. Nici o construcție de securitate nu poate fi realizată, dacă individul nu se simte protejat. Modelul multidimensional al securității a căpătat din ce în ce mai multă consistență și o largă acceptare, pe măsură ce omenirea s-a confruntat cu diverse probleme ce nu mai au nimic de-a face cu domeniul militar, deoarece în ultimul deceniu s-au conturat unele concepții de folosire a economiei ca instrument de război, respectiv, s-au dezvoltat „războaiele economice” precum blocada, embargoul, boicotul, dumpingul economic și valutar, acțiuni non-militare care pot contribui fundamental la câștigarea supremației respectiv ocuparea unui loc important pe scena politică a lumii.

Toate aceste componente ale puterii unui sistem sunt profund interdependente, însă aspectele economice par să le “depășească” pe toate celelalte. Puterea economică devine un „centru de gravitate” al oricărui sistem de securitate al cărui factor economic are din ce în ce mai mare însemnătate în procesul realizării securității, accesul, deținerea și controlul finanțelor, piețelor și resurselor constituind o condiție pentru dezvoltare liberă și prosperă, și implicit pentru asigurarea propriei stabilități și securități [8]. Conceptul de *securitate economică* pe parcursul timpului a fost interpretat în mod diferit. Conform opiniei unor cercetători, în contextul dezvoltării sale istorice, însăși securitatea a fost identificată cu succesul, bunăstarea, puterea, adică cu noțiuni determinate de premise economice.

Astfel, Belostecinic G. a analizat securitatea economică ca o stare a sistemului relațiilor economice între subiecții economici, persoanele fizice, instituțiile de stat, atât în cadrul economiei naționale, cât și în domeniul activității economice externe [2, p. 97].

În același context, Pigui T. [5], accentuează că securitatea economică reprezintă un concept complex și dinamic. Complexitatea sa provine din diversitatea proceselor și fenomenelor economice, sociale, financiare și altele similare pe care le implică, pe de o parte. Pe de altă parte, globalizarea intervine semnificativ, fiind considerată atât un proces, cât și un fenomen care influențează sistematic și continuu economiile naționale. Dinamismul său este determinat de viteza accelerată a proceselor și fenomenelor economice care au loc atât la nivel național, cât și global [5, p. 35].

Unii specialiști economiști, accentuând importanța deosebită a securității economice, care e considerată drept fundamentul funcționării unei societăți, susțin că „în rezultatul influenței factorilor externi și interni, putem să ajungem în situația în care, securitatea economică va avea rolul securității naționale, întrucât de aceasta va depinde poziția statului în economia mondială” [1, p.23].

Conceptul de factor economic este fundamental pentru înțelegerea funcționării unei economii. Acesta se referă la elementele care influențează și contribuie la procesul de producție de bunuri și servicii. Putem privi factorii economici ca pe niște ingrediente necesare pentru ca o „rețetă” economică să funcționeze și să genereze rezultate dorite. Conform DEX-LUI, prin factor se înțelege un „element, condiție, împrejurare care determină apariția unui proces, a unei acțiuni, a unui fenomen; element care contribuie la producerea unui fenomen sau proces”. În mod logic, în studiile de securitate, un factor economic sugerează existența unui element, condiție, împrejurare care ajută sau nu la realizarea securității. Orice astfel de factor care are o influență pozitivă trebuie maximizat, iar cel cu influență negativă necesită, fără îndoială, identificarea unor soluții care să constituie răspunsuri viabile pentru eradicarea cauzelor care-l generează.

Tabelul 1. Pilonii fundamentali ai determinării factorilor economici

Categorii	Factor	Descrierea	Exemple
DE FACTORI PRODUCȚIE MATERIALI	Munca (Forța de Muncă)	Efortul uman depus pentru a crea bunuri și servicii	Muncă fizică, muncă intelectuală, meserii calificate, management
	Pământul (Resurse Naturale)	Resurse oferite de natură și utilizate în producție	Resurse regenerabile (păduri, pește), resurse neregenerabile (petrol, minereuri), teren agricol
	Capitalul	Bunuri produse anterior, utilizate pentru a genera noi bunuri și servicii	Clădiri, utilaje, materii prime, energie
FACTORI IMATERIALI	Antreprenoriat	Abilitatea de a identifica oportunități economice, de a inova și organiza producția	Deținerea și gestionarea afacerilor, asumarea riscurilor
	Tehnologie	Instrumente și tehnici utilizate în producție	Mașini, software, inteligență artificială, robotică
	Informație	Date și cunoștințe utilizate pentru a lua decizii economice	Cercetare de piață, analize financiare, statistici economice

Sursa: elaborat de autor în baza sursei[8].

Pentru o înțelegere mai detaliată a conceptului de factor economic, în figura 2 sunt prezentate spre explorare cele două categorii principale ce stau la baza determinării factorilor economici.

Securitatea economică a Republicii Moldova este influențată semnificativ de o gamă largă de factori economici, atât interni, cât și externi. Acești factori pot avea un impact considerabil asupra stabilității economice a țării, prosperității și bunăstării cetățenilor săi [4, p. 41]. Lista acestor factori este mult vastă, dar în acest articol ne vom opri doar la o parte din ei, care, după părerea noastră, prezintă un interes mai deosebit:

1. Factori economici interni

- *Creșterea economică*: o rată de creștere economică stabilă și moderată este esențială pentru a genera venituri, a crea locuri de muncă și a reduce sărăcia. O creștere economică lentă sau o recesiune poate duce la creșterea șomajului, scăderea nivelului de trai și instabilitate socială.

- *Stabilitatea fiscală*: un sistem fiscal echitabil și transparent este esențial pentru a colecta venituri suficiente pentru a finanța cheltuielile guvernamentale și a investi în infrastructură și servicii publice. Un deficit fiscal excesiv poate duce la creșterea inflației și la îndatorarea guvernului.

- *Inflația*: o rată a inflației scăzută și stabilă este importantă pentru a menține puterea de cumpărare a gospodăriilor și pentru a încuraja investițiile. O inflație ridicată poate eroda economiile, duce la sărăcie și perturba piețele.

- *Sistemul financiar*: un sistem financiar stabil și eficient este esențial pentru a canaliza economiile către investiții productive și pentru a facilita creșterea economică. Un sistem financiar instabil poate duce la crize financiare, care pot avea un impact devastator asupra economiei.

- *Piața muncii*: o piață a muncii flexibilă și bine reglementată este importantă pentru a se asigura că forța de muncă are calificările și abilitățile necesare pentru a satisface cerințele economiei. O piață a muncii rigidă poate duce la șomaj ridicat și la scăderea productivității.

2. Factori economici externi

- *Comerțul internațional*: Republica Moldova este o economie mică și deschisă, care este dependentă de comerțul internațional pentru creșterea sa economică. Performanța economică a țării este strâns legată de starea economiei mondiale și de cererea pentru exporturile sale.

- *Investițiile străine directe*: Investițiile străine directe (ISD) pot contribui semnificativ la stimularea dezvoltării economice, generarea de locuri de muncă și transferul de tehnologie. Un mediu investițional favorabil este crucial pentru atragerea ISD.

- *Remitențele*, provenind de la migranții conaționali angajați în afara granițelor țării și constituie o sursă vitală de venit pentru numeroase familii din Republica Moldova. Reducerea fluxului de remitențe poate genera repercusiuni negative asupra nivelului de consum și a cererii interne.

- *Variabilitatea prețurilor la energie și materiile prime* este o preocupare majoră pentru Republica Moldova, dat fiind că o parte semnificativă din necesarul său este acoperit prin importuri. Fluctuațiile în aceste prețuri pot influența considerabil costurile de producție și pot avea un impact direct asupra inflației.

- *Stabilitatea geopolitică*: Republica Moldova este situată într-o regiune geopolitică instabilă. Instabilitatea politică și conflictele din regiune pot perturba comerțul, descuraja investițiile și afecta negativ securitatea economică a țării.

Combinția optimă a factorilor economici este crucială pentru succesul unei economii. Economiștii studiază interacțiunea dintre acești factori pentru a înțelege cum funcționează piețele,

cum se alocă resursele și cum se poate obține o creștere economică sustenabilă. Deci, trebuie să conștientizăm că, securitatea economică a unei națiuni nu este rezultatul unui singur factor, ci o consecință complexă a interacțiunii dintre o gamă largă de domenii interconectate. O perspectivă holistică asupra securității economice impune o analiză aprofundată a interdependențelor dintre acești factori și a contribuției lor la stabilitatea și prosperitatea globală a unei națiuni.

Securitatea economică a unei țări este condiționată de o rețea complexă de factori interdependenți, incluzând dimensiuni economice, sociale, politice și geopolitice. Analizarea interacțiunilor dintre acești factori este crucială pentru dezvoltarea de strategii eficiente menite să asigure stabilitatea și creșterea economică pe termen lung. Tabelul de mai jos ilustrează atât impactul pozitiv, cât și cel negativ al acestor interconexiuni asupra securității economice a Republicii Moldova.

Tabelul 2. Interconexiunea factorilor economici și impactul lor asupra securității economice a Republicii Moldova

Categorie	Denumirea factorilor	Impact Pozitiv	Impact Negativ
INTERCONEXIUNI	Factori economici	Stabilitatea macroeconomică esențială pentru o creștere robustă; diversificarea economică sporește reziliența	Dependența de un singur sector sau piață crește vulnerabilitatea
	Factori sociali și economici	Coeziunea socială și reducerea inegalității stimulează creșterea economică	Instabilitatea socială și conflictele interne perturbă activitatea economică
	Factori politici și economici	Stabilitatea politică și respectarea statului de drept favorizează un climat de afaceri predictibil	Instabilitatea politică și corupția descurajează investițiile
	Factori geopolitici și economici	Relațiile bune cu vecinii și partenerii strategici facilitează comerțul și investițiile	Instabilitatea geopolitică și conflictele regionale perturbă comerțul și securitatea economică

Sursa: elaborat de autor în baza sursei[4].

Securitatea economică a Republicii Moldova depinde de o combinație de factori interni și externi. Stabilitatea macroeconomică, dezvoltarea unei piețe a muncii eficiente, și un sistem fiscal echitabil sunt esențiale pentru susținerea creșterii economice. Pe plan extern, comerțul internațional, investițiile străine directe și relațiile geopolitice stabile joacă un rol crucial. O abordare holistică, care integrează aceste elemente interdependente, este necesară pentru a asigura securitatea economică și dezvoltarea durabilă a țării.

Concluzii. Securitatea economică a Republicii Moldova este un pilon fundamental pentru stabilitatea și dezvoltarea durabilă a țării, influențată de o gamă complexă de factori economici, sociali, politici și geopolitici. O abordare holistică, care înțelege și gestionează interacțiunea acestor factori, este esențială pentru a asigura prosperitatea și competitivitatea pe termen lung. Stabilitatea macroeconomică, coeziunea socială, un climat politic predictibil și relații geopolitice stabile sunt elemente cheie care contribuie la reziliența economică. Este crucial să se maximizeze impactul

pozitiv al acestor factori și să se identifice soluții pentru a diminua vulnerabilitățile și riscurile economice, asigurând astfel o securitate economică robustă pentru Republica Moldova.

Bibliografie

1. BALDWIN, D., *The concept of security*. In: *Review of International Studies*, nr. 23, 1997, p. 23.
2. BELOSTECINIC, Gr., SAKOVICI, V., MOISEENKO, E., *Securitatea economică a statului: teorie, metodologie, practică*. Chișinău: ASEM, 2011 p. 97.
3. ENICOV, V., *Reflecții asupra semnificațiilor securității ca fenomen social*. În: *Legea și Viața*, 2015, nr. 8, p. 44-45
4. LAȘEȘVICI, A., *Conceptul securității economice în contextul general de securitate*. În: *Legea și Viața*, 201, p. 41.
5. PIGUI, T., *Securitate economică și securitate umană globală*. *Revista Colocviu Strategic*, nr.10. August 2004. p. 35. Disponibil pe https://cssas.unap.ro/ro/pdf_publicatii/cs10-04.pdf.
6. REPCIUC, T., *Conceptele securității*. București: AXIOMA PRINT, 2008, p. 5 (100 p.)
7. САЦУТА, А.А. *Национальная безопасность как социальное явление: современная парадигма*. В: *Вестник Военного университета*, 2007, № 3 (11), p. 36.
8. DEXONLINE. <https://dexonline.ro/definitie/securitate>
9. http://www.codrm.eu/conferences/2006/03_Bahnareanu_Cristian.pdf